

Miljöprogram

för Södertälje kommun 2012-2016

*Södertälje
-en hållbar kommun för alla*

Innehåll

Inledning	3
Mark och Vatten.....	5
Södertälje strävar efter	5
Mål	6
Prioriterade åtgärder.....	6
Energi och klimat.....	8
Södertälje strävar efter att	8
Mål	8
Prioriterade åtgärder.....	8
Bebyggelse och transporter.....	9
Södertälje strävar efter	9
Mål	10
Prioriterade åtgärder.....	10
Konsumtion och beteende.....	12
Södertälje strävar efter att	12
Mål	13
Prioriterade åtgärder.....	13
Sammanfattning per nämnd och bolag.....	15

Inledning

Södertälje kommun har kommit långt i sitt miljöarbete och många åtgärder för att förbättra eller bevara miljötillståndet har gjorts. Mycket finns dock kvar att göra för att vi som bor och verkar i Södertälje ska kunna lämna ifrån oss en miljö där även kommande generationer kan njuta av vild natur, bada i friska sjöar och känna att vi i Södertälje har gjort vad vi kan för att minska den globala uppvärmningen.

Riksdagen har beslutat om en samlad miljöpolitik för ett hållbart Sverige. Det övergripande målet är att nästa generation ska få ta över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. Dessa nationella mål har sedan brutits ner på regional nivå och det är varje kommuns ansvar att bryta ner dem på lokal nivå. Södertälje kommun har valt att dela in de nationella målen i fyra prioriterade områden:

1. Mark och vatten
2. Energi och klimat
3. Bebyggelse och transporter
4. Konsumtion och beteende

Södertälje kommuns nya miljöprogram för åren 2012-2016 ersätter Agenda 21 med klimatstrategi som antogs 2004. Genom detta program fokuserar och förtydligar Södertälje kommun, som organisation, att vi vill föregå med gott exempel och ge underlag för styrning och planering. Programmet är styrande för kommunala verksamheter och bolag och ska användas som ett underlag i verksamhetsplanering och i beslut som kan påverka miljön.

Det är respektive nämnds och kommunalt bolags ansvar att målen och åtgärderna i miljöprogrammet implementeras i verksamhetsplanen. I detta miljöprogram finns de åtgärder som ska prioriteras i arbetet med att uppnå de satta målen men under tidsperioden kommer det att krävas fler åtgärder och det är upp till varje kommunalt bolag och nämnd att i verksamhetsplanen besluta om vilka dessa är. De åtgärder som lagts till skall sedan redovisas i den årliga uppföljningen av miljöprogrammet. För vissa mål finns igen åtgärd kopplad och detta beror på att vissa mål i sig är en åtgärd.

Samverkan är en nyckelfaktor i det långsiktiga arbetet mot ett hållbart samhälle. Detta gäller så väl mellan kommunala verksamheter som mellan staden, medborgare, organisationer och näringsliv. Genom samverkan ökar styrkan och kraften att nå förändring. Det kräver ett enskilt ansvar såväl som ett gemensamt engagemang. Södertälje kommun har ett särskilt ansvar att gå i täten och ansvara för att tillhandahålla kunskap och verktyg.

Relation till andra mål och dokument

Södertälje kommun har ett flertal dokument som ska styra eller vägleda kommunens verksamheter. Miljöprogrammet och översiktsplanen är starkt relaterade till varandra genom att det i översiktsplanen, enligt bestämmelserna i nya plan- och bygglagen (2010:900), ska framgå hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen. Miljöprogrammet ska även vara förenligt med inriktningar och mål i kommunens övergripande styrdokument *Mål och Budget*.

På regional nivå finns viktiga dokument som den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (*RUFS 2010*) samt regionala miljömål. Länsstyrelsen, i samråd med

Södertälje kommun, Miljöprogram

kommunerna, prioriterar fem kvalitetsmål i en första omgång av nya delmål för att uppnå de regionala målen. Dessa är: *Begränsad klimatpåverkan, Ingen övergödning, Ett rikt växt- och djurliv, Frisk luft samt God bebyggd miljö*. Södertälje kommuns fokusområden i detta miljöprogram stämmer väl överens med de regionala prioriteringarna.

Strävan efter att nå en hållbar utveckling är en komplex uppgift där kommunen har en viktig roll. Trots goda ambitioner är det dock oundvikligt att intressen ibland står mot varandra och konflikt mellan olika dokument uppstår. Att ställa ekologiska och sociala värden mot ekonomiska är dock nödvändigt. En sådan avvägning kräver ett bra beslutsunderlag som visar både kort- och långsiktiga ekonomiska vinster och konsekvenser.

Klimatstrategi och energiplan

Kommunens nya klimatstrategi och energiplan, som varit ute på remiss under våren 2011, är en del av miljöprogrammet. I miljöprogrammet finns de övergripande målen för energi- och klimatarbetet med, men för övriga mål och åtgärder inom detta område hänvisas läsaren till dokumentet "Klimatstrategi och energiplan". Genom en sådan fördjupad strategi visar Södertälje kommun att klimat och energiområdet är prioriterat och att kommunen tar sitt globala ansvar för att nå klimatmålen.

Uppföljning

Uppföljning av miljöprogrammets mål och åtgärder sker årligen. I slutet av detta dokument presenteras målen och åtgärder uppdelade i tabeller för respektive nämnd och bolag. Detta ger en snabb överblick för vilka mål och åtgärder som nämnden eller bolaget ansvarar för att genomföra och redovisa.

Kommunstyrelsen ansvarar för att rapportera till kommunfullmäktige hur långt staden nått i sin strävan att nå målen. På Södertälje kommuns hemsida ska kommunens mål synliggöras för medborgarna. Det är kommunstyrelsen som har samordningsansvar för detta arbete, men det är varje nämnd och bolags ansvar att tillhandahålla material för publicering senast den 30 mars varje år.

Målgrupp

Dokumentet är styrande för Södertälje kommun som organisation och de kommunala bolagen. Målen är satta så att kommunen har rådighet över måluppfyllnad eller på ett kraftfullt sätt kan vidta åtgärder för att bidra till att nå målet.

Definition

Den kommunala organisationen består av kommunen med dess politiker och tjänstemän samt det kommunala bolaget Telge och dess dotterbolag. Fortsättningsvis kommer begreppet *kommunen* att användas för att beskriva kommunen samt Telge med dotterbolag.

Mark och Vatten

I Södertälje är naturen alltid nära

Inom detta område täcks följande nationella miljömål in: ingen övergödning, ett rikt växt- och djurliv, levande skogar, ett rikt odlingslandskap, levande sjöar och vattendrag, bara naturlig försurning.

I Södertälje kommun är naturen aldrig långt borta. Vi har ett omväxlande landskap och en rik natur med många sjöar, kust, stora skogar och en aktiv landsbygd. Området har sedan urminnes tider utgjort en naturlig mötesplats i länken mellan Östersjön och Mälaren och många spår finns kvar från tidigare bebyggelse. Tillväxten och det ökande exploateringsstrycket i Södertälje kommun ställer höga krav på långsiktig planering för att värna vår natur- och kulturmiljö.

Södertälje kommun är en stor markägare och äger cirka 4300 hektar skog. Genom att bruka och vårda den mark som vi äger kan vi bidra till att bevara den biologiska mångfalden.

Regionplanekontoret har identifierat 10 gröna kilar som utgör grunden för Stockholmsregionens grönstruktur. Två av dessa sträcker sig in i Södertälje kommun. Kilarna är stora sammanhängande naturområden som kan erbjuda en mångfald av funktioner, kvaliteter, samband och upplevelser som mindre områden inte kan erbjuda. Större naturområden i kilarna, så kallade värdekärnor, är tillsammans med spridningskorridorer särskilt värdefulla för växt- och djurlivet. Värdet av de gröna kilarna i Södertälje ska beaktas vid ny bebyggelse och intrång i den regionala grönstrukturen får endast ske om förlusten av grönområde vägs upp av annan samhällsnytta.

För att skydda värdefull natur med anledning av dess biologiska värde eller för friluftslivet, finns det 20 naturreservat i Södertälje kommun. I kommunen finns även natur som har ett skydd som Natura 2000-områden, naturminnen, biotopskyddsområden samt hävdade ängs- och hagmarker med höga naturvärden. Produktiva jordbruksmarker är viktiga att bevara för att gynna förutsättningarna för lokal livsmedelsproduktion samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks. Vid planering av bebyggelse i närheten av skyddade områden är det av största vikt för den känsliga naturen att inte bygga i direkt anslutning till dessa områden då detta kan innebära att områdets värdefulla miljö försvagas.

Naturområden är viktiga för den biologiska mångfalden men även ur rekreations-, hälso- och upplevelsesynpunkt för Södertälje kommuns medborgare. För att alla ska känna sig trygga att röra sig i naturen är det viktigt att göra den tillgänglig för allmänheten. Detta kan till exempel innebära att hålla vandringsleder öppna, genom utbildning och guidning samt genom skyltning och information på busshållplatser.

Södertälje kommun består till 25 % av vatten, vilket är en hög siffra nationellt sett. Problemet med övergödning är stort i Södertälje och beror till stor del på jordbruk och på enskilda avlopp som inte fungerar tillfredsställande. Andra faktorer som påverkar vårt vatten är spår av medicinrester och andra miljögifter samt dagvatten från vägtrafiken.

Södertälje strävar efter

- Att ha rena, levande och friska vatten som lämpar sig väl för bad, fiske och rekreation. Utbyggnaden av vatten och avlopp ska symboliseras av kretsloppstänkande.
- Att naturen i Södertälje kommun ska vara omväxlande och rik på biologisk mångfald. Den ska finnas nära invånarna och vara tillgänglig för alla.

Södertälje kommun, Miljöprogram

- Att Södertälje kommun ska ha en mångskiftande livsmiljö där viktiga kulturmiljövärden, karaktärsdrag samt kvaliteter värnas och ökar kunskapen samt förståelsen om kommunens historia.

Mål

- Alla kommunens sjöar och vattendrag ska uppfylla EU: s vattendirektiv för god ekologisk status till år 2021. Inga sjöar eller vattendrag får försämrats.
Nuläge: Södertälje har 52 vattenförekomster som ingår i vattendirektivet. Idag har inget vattendrag i Södertälje hög status. 57 % har god status, 31 % har måttlig status, 10 % har otillfredsställande status och 2 % har dålig status (Ansvar: Miljönämnden)
- Senast 2016 ska alla undermåliga enskilda avlopp i Stavbofjärdens tillrinningsområde vara åtgärdade och uppfylla krav om kretsloppsanpassning där det bedöms skäligt.
Nuläge: Maj 2011 har drygt 30 % (ca 600) av fastigheterna undermåliga avlopp. (Ansvar: Miljönämnden)
- Södertälje kommuns tätorter ska ha en fortsatt sammanhängande grönstruktur där gröna stråk och länkar binder samman grönområden. De av Regionplanekontoret utpekade gröna sambanden ska inte försvagas utan snarare stärkas.
Nuläge: I Södertälje kommun finns 2 svaga samband utpekade i RUFS 2010 (Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen 2010) (Ansvar: Tekniska nämnden, Stadsbyggnadsnämnden, kommundelsnämnderna)
- Skyddad natur är värdefull för att säkerställa att djur och växter bevaras. Antal värdefulla naturområden som skyddas ska öka i kommunen.
Nuläge: År 2011 finns i kommunen 20 naturreservat, varav 7 är bildade av kommunen. I kommunen finns även 8 naturminnen och 32 biotopskyddsområden. (Ansvar: Miljönämnden)
- Södertälje kommuns skogar ska brukas och skötas så att mångfalden av värden och funktioner bevaras och utvecklas. Skogen ska ha höga och långsiktiga hållbara sociala, ekologiska och ekonomiska värden. Södertäljes skog ska vara certifierad enligt FSC (Forest Stewardship Council), senast 2016.
Nuläge: En skogspolicy antogs av Tekniska nämnden 2008-03-20. Skogen är inte certifierad enligt FSC men brukas till viss del enligt de principerna. (Ansvar: Tekniska nämnden)
- Hävden på de värdefullaste ängs- och hagmarkerna (klass A och B) ska bevaras för att gynna den biologiska mångfalden.
Nuläge: 59 objekt vid senaste inventeringen 2007. (Ansvar: Miljönämnden)

Prioriterade åtgärder

- Senast 2013 ska en vattenplan som berör allt vatten i kommunen vara framtagen (Ansvar: Miljönämnden)
- Färdigställa en VA-strategi för kommunen. (Ansvar: Miljönämnden)

Södertälje kommun, Miljöprogram

- Ta fram en gemensam lista för Telge Nät och Södertälje kommun med prioriterade områden där gemensamma lösningar för vatten och avlopp ska utarbetas. (Ansvar: Miljönämnden, Telge Nät)
- Senast 2012 ska ett naturreservat längs Moraåns dalgång vara bildat (Ansvar: Miljönämnden)
- Senast 2012 ska rutiner finnas för hur kunskaps- och planeringsunderlag inom natur- och kulturmiljö används vid all fysisk planering (Ansvarig: Stadsbyggnadsnämnden, Tekniska nämnden)
- Aktiviteter ska årligen genomföras för att uppmuntra medborgarna att vistas i naturen (Ansvar: Miljönämnden; Tekniska nämnden)
- Att säkerställa att den tätortsnära naturen även gynnar biologisk mångfald och hyser olika naturtyper. (Ansvar: Tekniska nämnden, Miljönämnden, Telge Bostäder, Telge Fastigheter, Kommunaldelsnämnderna)
- Södertälje kommun ska stötta lokala grupper som vill bilda vattenråd runt sitt vattendrag. (Ansvar: Miljönämnden)
- Inventering av hävdade ängs och hagmarker ska ske vart fjärde år med start 2012. (Ansvar: Miljönämnden)
- Vid exploatering och andra större åtgärder i sammanhängande grönområden ska en konsekvensbeskrivning göras för att fastställa hur åtgärderna påverkar grönområdet och de gröna sambanden. (Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden, Tekniska nämnden, Kommunaldelsnämnderna)

Energi och klimat

I Södertälje tar vi vårt lokala och globala ansvar

Detta kapitel är ett utdrag ur kommunens *Klimatstrategi och energiplan* som är en del av detta miljöprogram. Genom en fördjupad strategi visar Södertälje kommun att klimat- och energiområdet är prioriterat och att kommunen tar sitt globala ansvar för att nå klimatmålen. Kommunen undertecknade i oktober 2009 Borgmästaravtalet och har därmed förbundit sig att minska sina utsläpp av koldioxid med mer än 20 procent fram till 2020 i jämförelse med 1990 års nivå.

En klimatstrategi och energiplan ska visa hur kommunen ska gå tillväga för att minska sina växthusgasutsläpp, nå sina interna mål och som kommunal organisation vara ett föredöme och initiativtagare till hållbara förändringar och en omställning av energisystemet. Fokus ligger på att minska utsläppen av koldioxid eftersom den utgör 80 % av växthusgaserna. Dokumentet är också en beredskap för framtiden med förväntade höjda energi- och livsmedelspriser samt ökade koldioxidskatter etc.

Klimatförändringen kan innebära en rad konsekvenser för Sveriges del. Modelleringar av klimatet visar på en generell nederbördsökning i hela landet. Ökad nederbörd och mer intensiva regnfall ökar risken för översvämningar. Södertälje kommun tar därför sitt globala ansvar genom att sätta ambitiösa mål som syftar till att vända trenden av de ökade växthusgasutsläppen. För att kunna nå det övergripande klimatmålet för Södertälje kommun krävs ett gemensamt handlande av kommunen, näringslivet och invånarna i Södertälje kommun. Genom tydliga mål och förslag till åtgärder ska klimatstrategin och energiplanen vara en del av arbetet med att markant minska växthusgasutsläppen under den kommande 10-årsperioden.

Södertälje strävar efter att

- Kommunen ska vara helt fossilbränslefri år 2040.

Mål

- De totala utsläppen av växthusgaser inom Södertäljes geografiska yta ska minska med 65 procent till år 2020 och med 75 procent till år 2030.
År 1990 var de totala utsläppen drygt 913 000 ton koldioxidekvivalenter. År 2008 hade utsläppen minskat med 50 procent
- Den kommunala organisationen ska vara fossilbränslefri till år 2020.
- Energieffektiviseringar med 2 procent per år fram till år 2020 ska göras inom den kommunala organisationens bebyggelse, transporter och anläggningar.

Prioriterade åtgärder

De prioriterade åtgärderna inom energi och klimat går att hitta i dokumentet "Klimatstrategi och energiplan".

Bebyggelse och transporter

Vi planerar för ett långsiktigt hållbart Södertälje

Inom detta område täcks följande nationella miljömål in: begränsad klimatpåverkan, frisk luft, giftfri miljö, ingen övergödning, grundvatten av god kvalitet, god bebyggd miljö, säker strålmiljö, bara naturlig försurning, skyddande ozonskikt, myllrande våtmarker.

Södertälje kommun är en tillväxtregion med stora möjligheter. Detta ger möjligheter men ställer även krav på en hållbar planering. Kommunen kan genom den fysiska planeringen, och i många fall genom sitt markägande, i mycket hög grad styra var och i vilken omfattning exploatering sker. Att styra ny- eller utbyggnad till goda kollektiva trafiklägen kan minska biltransporterna betydligt samtidigt som det befintliga kollektivsystemet ges ökat underlag. En väl utbyggd kollektivtrafik i kombination med beteendeförändringar är en förutsättning för ett hållbart Södertälje. Cykeln bör även lyftas fram i turismsammanhang då många vackra och intressanta natur- och kulturplatser ligger inom cykelavstånd från centrala Södertälje.

När nya större områden planeras är det viktigt att områdena planeras väl, att stor hänsyn tas till kringliggande natur och att kollektivtrafiken står i fokus från början. I de fall nybyggnation sker utanför den befintliga kollektivtrafiken är det viktigt att områdets storlek ger underlag till nya kollektivtrafiklinjer. Det är även viktigt att omhändertagandet av dagvatten är löst. Som en följd av ökade luftföroreningar, mer trafik, och fler hårdgjorda ytor har dagvattnet blivit alltmer förorenat. Dagvattnet innehåller framförallt partiklar, syreförbrukande ämnen, näringsämnen och tungmetaller. Föroreningarna medför olika vattenkvalitetsproblem såsom igenväxning, algblomning, syrefattiga bottenar, och förgiftning av vattenlevande växter och djur.

Samhällsbuller är ett utbrett miljöproblem och berör många människor. Ökningen av bullerföroreningar går emot strävan efter en hållbar samhällsutveckling eftersom att det påverkar vår hälsa och möjligheten till en god livskvalitet. Exempel på bullerrelaterade hälsoeffekter är hjärt- och kärlsjukdomar, koncentrationssvårigheter, försämrad inlärning och otrivsel. Även i naturmiljöer som stadsparkar, grönområden och naturreservat är buller en allvarlig störningsfaktor genom att det leder till minskade upplevelsevärden och försämrad rekreation för människor. Buller får även allvarliga konsekvenser för många djur genom ökad dödlighet och försämrad reproduktion då bullret minskar djurens förmåga att kommunicera och upptäcka faror.

I samhällsplanering står ofta olika intressen mot varandra. Då är det viktigt att ha en klar strategi för hur värdefull mark och grönstruktur ska bevaras och utvecklas. Förtätning är bra ur kollektivtrafiksynpunkt, för värme och vatten samt ett bra sätt att nyttja redan använd mark. När hus ligger tätt och trafiken är tät ökar dock koncentrationen av partiklar vilket är skadligt för både människor och miljö. Ett sätt att få en högkvalitativ stadsmiljö, för både djur och människor, är att planera för gröna tak och fasader. Detta ger möjligheter till temperatursänkningar utomhus, skydd och isolering av hus, friskare luft, ökad biologisk mångfald, bullerdämpning och ett mer attraktivt estetiskt uttryck. Det är även viktigt att bevara parkytor i staden för rekreation och för djur- och växtliv samt att förtätningen sker med hänsyn till stadens natur- och kulturvärden.

Södertälje strävar efter

- En fortsatt tillväxt som sker genom hushållning med naturresurser och en långsiktig hållbar stads- och bebyggelseutveckling.
- En väl utbyggd och hållbar infrastruktur där gång, cykel och kollektivtrafik prioriteras.
- Att ha en hållbar dagvattenhantering.

Mål

- Senast 2016 ska samtliga skolor och förskolor med skolgårdar uppfylla kraven gällande buller. Detta för att trygga barnens miljö och möjlighet till inläring.
Nuläge: Samtliga skolor och förskolor har ett egenkontrollprogram där buller är en punkt. Mätningar visar dock brister i kravet om bullerfri miljö. (Ansvar: Utbildningsnämnden, Kommundelsnämnderna, Miljönämnden)
- Gång och cykelbanor ska öka med 5 km per år i jämförelse med 2009 (Målet kommer från ”Klimatstrategi- och energiplan”)
Nuläge: År 2009 var gång- och cykelbanorna 80 km. (Ansvar: Tekniska nämnden)
- Luften i Södertälje stadskärna ska förbättras. Dygnsmedelvärdet av PM10 ska inte överstiga 35 mikrogram per m³ luft mer än 35 ggr per år¹.
Nuläge: Miljökvalitetsnormen (MKN) för PM 10 har under de senaste tre åren, förutom 2010², överskridits på Turingegatan. Detta innebär att halten av PM10 per dygn har överskridit 50 mikrogram/m³ luft mer än 35 ggr/år. Beräkningar som utförts av Stockholm och Uppsala läns luftvårdsförbund (LVF) visar på att risk för överskridande av MKN även finns vid Stockholmsvägen, Birkakorset. (Ansvar: Tekniska nämnden, Stadsbyggnadsnämnden, Miljönämnden)
- Södertälje kommun ska verka för att kollektivtrafiken i Södertälje i allt högre utsträckning drivs med el eller förnyelsebara bränslen.
Nuläge: År 2011 körs ca 36 % av bussarna i Södertälje på etanol. Pendeltågen drivs till 100 % med el från vind och vattenkraft.
- Antal resande i kollektivtrafiken ska öka med 20 % till 2016.
Nuläge: 2009 var antal påstigande på pendeltåg (under en vinterdag) i Södertälje hamn 3700, Södertälje Centrum 5800, Södertälje Syd 200, Östertälje 2800. Max antal utnyttjade sittplatser var 30 %. Antal påstigande i Södertälje centrum med buss var 11 200 (källa: SL). (Ansvar: Tekniska nämnden, Stadsbyggnadsnämnden)
- Bebyggelseområden med nybyggnation ska ha god tillgång till kollektivtrafik. God tillgång definieras som att den boende fågelvägen har mindre än 1,2 km till tåg, 600 m till regionbuss eller 400 m till stadsbuss/spårvagn. (Målet kommer från ”Klimatstrategi- och energiplan”) (Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden, Tekniska nämnden, Kommundelsnämnderna)

Prioriterade åtgärder

- För de skolor och förskolor som inte uppfyller kraven för bullerfria miljöer ska en tidsatt handlingsplan med åtgärder ha inkommit till miljönämnden senast den 31 december 2015. (Ansvar: Utbildningsnämnden, Kommundelsnämnderna, Miljönämnden)

¹ Detta värde anger den ”övre utvärderingströskeln” enligt Luftkvalitetsförordning (2010:477). Understigs detta tröskelvärde kan antalet mätplatser inom samverkansområdet (Stockholm och Uppsala län) minska.

² Under 2010 överskreds MKN endast 30 ggr, vilket troligen beror på väderleken under året och att perioderna med torra vägbanor inte har varit så långa under den tid som dubbdäck används.

Södertälje kommun, Miljöprogram

- En ny cykelplan ska fastställas där fysisk utveckling av cykelnätet ska framgå lika tydligt som hur intresset för cykling bland medborgarna ska öka. (Ansvar: Tekniska nämnden, Stadsbyggnadsnämnden)
- Senast år 2013 ska en ny dagvattenstrategi finnas med strategier för hur hantering av dagvatten ska lösas. (Miljönämnden, Tekniska nämnden)
- Handlingsplan för ett hållbart transportsystem ska tas fram. Handlingsplanen ska innehålla både infrastruktur- och påverkansåtgärder som är tids - och kostnadsuppskattade. (Ansvar: Tekniska nämnden)
- Genom samarbeten med SL, Nobina och de större företagen i kommunen uppmuntra till användandet av kollektivtrafik. (Ansvar: Tekniska nämnden)
Utreda förutsättningarna för att använda planeringsverktyget *Grönytefaktorn*³ för kompensation för hårdgjorda ytor vid nybyggnation. (Ansvar: Stadsbyggnadsnämnden, Tekniska nämnden)

³ Grönytefaktorn beskriver förhållandet mellan den ekologisk effektiva ytan och den totala tomtytan. Delytorna inom tomten får ett värde beroende på vilka förutsättningar de har för växtligheten och den lokala dagvattenhanteringen. Ex: grönt tak ger 0,7 poäng och asfalt 0. (Källa: Lars Böhme, Malmö stad)

Konsumtion och beteende

I Södertälje tar vi vara på våra resurser

Inom detta område täcks följande nationella miljömål in: giftfri miljö, ett rikt odlingslandskap, god bebyggd miljö.

Hur vi betar oss och hur vi konsumerar har stor inverkan på miljön, både i Södertälje och i andra delar av världen. Varor och tjänster ger upphov till olika typer av miljöpåverkan t.ex. utsläpp av växthusgaser vid transport samt genom diffusa utsläpp av kemikalier. Kommunen har ett stort ansvar att vid upphandling välja miljövänligare alternativ. Genom att vi är en stor aktör har vi möjlighet att påverka och föregå med gott exempel.

Ungefär en fjärdedel av den klimatpåverkan som de svenska hushållen orsakar kommer från det vi äter, men maten kan också ha positiv inverkan på till exempel odlingslandskapet och den biologiska mångfalden. Vad vi äter har därför stor betydelse för miljön och klimatet. I Södertälje är alla kommunägda kök KRAV-märkta. Det betyder bland annat att ett visst antal varor alltid är ekologiska och därmed fria från genmodifierade organismer.

Södertälje är en Fairtrade city vilket innebär att vi förutom att köpa ekologiska varor även förbinder oss att ta ett etiskt ansvar. Allt kaffe och en stor del av de bananer som konsumeras i kommunen är rättvisemärkt. Södertälje arbetar även med att öka konsumtionen av livsmedel som inte har transporterats så långt. Genom att verka tillsammans med lokala lantbrukare ökar arbetstillfällena på landsbygden, transporter minskar, vi håller landskapet öppet och bidrar till en biologisk mångfald.

I takt med ökande konsumtion ökar också mängden avfall och därför är en effektiv och miljöanpassad avfallshantering en del av samhällets infrastruktur. Södertälje har kommit långt när det gäller att samla in och utnyttja biologiskt avfall. Vi samlar in 50 % och uppnår det nationella målet, som är 35 %, med råge. Däremot behöver insamling av glas och papper förbättras och nedskräpningen minska. För att öka återvinningen av material ytterligare krävs kunskap och fysiska förutsättningar i form av möjlighet till sortering nära hemmet. Detta arbete är påbörjat i Södertäljes villor och radhus och hemsortering finns även i ca 25 procent av flerfamiljshusen. Många av Södertäljes förskolor och skolor ska utrustas med nya miljövänliga sopsorteringsbodrar.

Skolan och förskolan har en viktig roll när det gäller miljöarbete. I Södertälje ska undervisning i natur och miljö vara en viktig och integrerad del av undervisningen. Barnen ska känna glädje och vara goda miljöambassadörer. Genom att även utbilda alla 6000 kommunanställda i miljöfrågor kommer vi en bra bit på väg att vara ett föredöme inom miljöområdet.

Södertälje strävar efter att

- Medvetandet om miljöfrågor bland kommunens barn och vuxna ska öka.
- Södertälje kommuns förvaltningar ska köpa in varor som producerats på ett miljömässigt och etiskt sätt och som uppfyller oberoende miljöcertifiering där sådan finns. Genom våra inköp ska vi även verka för färre leveranser, kortare transporter och ett varierat landskap.
- Minska avfallet i kommunen. För det avfall som ändå uppkommer ska kunskapen om återvinning och återanvändning öka för att hushållning med resurser och energi ska uppnås.

Mål

- Varor som upphandlas inom den kommunala organisationen ska genomgå uppföljning för att säkerställa att fastställd miljöhänsyn tagits i upphandlingsprocessen.
Nuläge: 2011 finns ingen uppföljning (Ansvar: Kommunstyrelsen, Telge Inköp)
- År 2016 ska minst 50 % procent av kommunens livsmedelsinköp vara ekologiska
Nuläge: I april 2011 är alla kommunägda kök KRAV-certifierade och de ekologiska livsmedlen uppgår till 34 %. (Ansvar: Utbildningsnämnden, Kommundelsnämnderna)
- Södertälje kommun ska verka för upphandlingssätt som gynnar lokalt odlade och lokalt producerade produkter⁴.
Nuläge: Mindre än 1 % av livsmedlen som konsumeras inom den kommunala organisationen produceras i kommunen (Ansvar: Kommunstyrelsen, Telge inköp)
- Det organiska insamlade avfallet ska öka med 5 procent per år till 2016. (Målet kommer från "Klimatstrategi- och energiplan").
Nuläge: 2010 var det insamlade matavfallet 4000 ton. (Ansvar: Telge Återvinning, Miljönämnden)
- Södertäljes skolor ska arbeta strukturerat med hållbar utveckling ur barns perspektiv. Innan 2016 ska alla Södertäljes skolor och förskolor vara certifierade enligt Grön Flagg eller bedriva likvärdigt arbete.
Nuläge: I juni 2011 är 9 förskolor och 3 skolor certifierad enligt Grön flagg. (Ansvar: Utbildningsnämnden, Kommundelsnämnderna)
- Södertälje kommun ska vara en ren och snygg kommun där invånarna känner sig trygga. Illegala dumpningsplatser ska upphöra och nedskräpningen minska. Till år 2015 ska nedskräpningen i centrala Södertälje minska med 50 % till högst 6,9 skräpföremål per 10 m².
Nuläge: 13.8 skräpföremål/10 m². (Ansvar: Tekniska nämnden)
- Senast år 2013 ska alla anställda genomgå en interaktiv utbildning i hållbarhetsfrågor.
Nuläge: Idag finns ingen sådan generell utbildning i kommunen (Ansvar: Kommunstyrelsen, Telge)

Prioriterade åtgärder

- Södertälje kommun och Telge koncernen ska tillsammans aktivt arbeta för att öka medborgarnas och företagarnas kunskap och engagemang inom miljöfrågor (Ansvar: Kommunstyrelsen, Telge)
- För att skapa samsyn i arbetet med ekologisk mat ska pedagoger i förskola/skola ta del av kökspersonalens erfarenheter och kunskaper. (Ansvar: Utbildningsnämnden, Kommundelsnämnderna)
- Utredda möjligheterna att utöka kommunens kreativa återvinningscenter ReMida. (Ansvar: Utbildningsnämnden, Telge Återvinning)
- Hållbar utveckling ska vara en självklar del i utbildningsplanen i skolan. Varje år ska ett nytt område inom hållbar utveckling prioriteras. (Ansvar: Utbildningsnämnden, Kommundelsnämnderna)

⁴ Med begreppet "lokalt" menas att det är odlat eller producerat inom Södertälje kommuns geografiska gränser.

Södertälje kommun, Miljöprogram

- För en effektivare samordning av leveranser ska transporter om möjligt upphandlas separat och avtal ska ses över. (Ansvar: Kommunstyrelsen, Telge Inköp)
- En nulägesanalys av de miljökrav som ställs vid upphandling ska genomföras. Detta ska påbörjas inom de prioriterade områdena: fordon och transporter, livsmedel och fastigheter. (Ansvar: Kommunstyrelsen, Telge Inköp)
- Mål (i procent) ska sättas för att öka andelen miljökrav som ställs vid upphandlingen. Detta ska påbörjas inom de prioriterade områdena: fordon och transporter, livsmedel och fastigheter. (Ansvar: Kommunstyrelsen, Telge Inköp)
- En ny avfallsplan med tillhörande skräpplan ska tas fram innan 2013. (Ansvar: Tekniska nämnden)
- Samarbetet mellan miljökontoret och Telge återvinning ska stärkas i syfte att öka andelen insamlat biologiskt avfall från storkök och restauranger (Ansvar: Miljönämnden, Telge Återvinning)

Sammanfattning per nämnd och bolag

I tabellerna nedan redovisas de mål och åtgärder som respektive nämnd/bolag ansvarar för att årligen följa upp. Nämnderna presenteras i alfabetisk ordning och därefter bolagen. För varje mål finns en enhet/indikator angiven för att underlätta redovisningen av statusen för målet.

Kommundelsnämndernas ansvar

Mål	Enhet/indikator för uppföljning
Södertälje kommuns tätorter ska ha en fortsatt sammanhängande grönstruktur där gröna stråk och länkar binder samman grönområden. De av Regionplanekontoret utpekade gröna sambanden ska inte försvagas utan snarare stärkas.	De gröna sambandens status
Bebyggelseområden med nybyggnation ska ha god tillgång till kollektivtrafik. God tillgång definieras som att den boende fågelvägen har mindre än 1,2 km till tåg, 600 m till regionbuss eller 400 m till stadsbuss/spårvagn.	Andel bebyggelseområden med nybyggnation som har god tillgång till kollektivtrafik.
År 2016 ska minst 50 % procent av kommunens livsmedelsinköp vara ekologiska.	Andel, i procent, ekologiska livsmedelsinköp
Södertäljes skolor ska arbeta strukturerat med hållbar utveckling ur barns perspektiv. Innan 2016 ska alla Södertäljes skolor och förskolor vara certifierade enligt Grön Flagga eller bedriva likvärdigt arbete.	Antal certifierade skolor och förskolor
Senast 2016 ska samtliga skolor och förskolor med skolgårdar uppfylla kraven gällande buller. Detta för att trygga barnens miljö och möjlighet till inläring.	Antal skolor och förskolor som uppfyller kraven
Åtgärder	
Att säkerställa att den tätortsnära naturen även gynnar biologisk mångfald och hyser olika naturtyper.	
Vid exploatering och andra större åtgärder i sammanhängande grönområden ska en konsekvensbeskrivning göras för att fastställa hur åtgärderna påverkar grönområdet och de gröna sambanden.	
För att skapa samsyn i arbetet med ekologisk mat ska pedagoger i förskola/skola ta del av kökspersonalens erfarenheter och kunskaper.	
Hållbar utveckling ska vara en självklar del i utbildningsplanen i skolan. Varje år ska ett nytt område inom hållbar utveckling prioriteras.	
För de skolor och förskolor som inte uppfyller kraven för bullerfria miljöer ska en tidsatt handlingsplan med åtgärder ha inkommit till miljönämnden senast den 31 december 2015.	

Kommunstyrelsens ansvar

Mål	Enhet/indikator för uppföljning
Varor som upphandlas inom den kommunala organisationen ska genomgå uppföljning för att säkerställa att fastställd miljöhänsyn tagits i upphandlingsprocessen.	Andel varor där miljöhänsyn tagits och uppföljning gjorts.
Södertälje kommun ska verka för upphandlingssätt som gynnar lokalt odlade och lokalt producerade produkter.	Andel, i procent, lokalt odlade och lokalt producerade livsmedel

Södertälje kommun, Miljöprogram

Senast år 2013 ska alla anställda genomgå en interaktiv utbildning i hållbarhetsfrågor.	Antal anställda som utbildats
Åtgärder	
För en effektivare samordning av leveranser ska transporter om möjligt upphandlas separat och avtal ska ses över.	
En nulägesanalys av de miljökrav som ställs vid upphandling ska genomföras. Detta ska påbörjas inom de prioriterade områdena: fordon och transporter, livsmedel och fastigheter.	
Mål (i procent) ska sättas för att öka andelen miljökrav som ställs vid upphandlingen. Detta ska påbörjas inom de prioriterade områdena: fordon och transporter, livsmedel och fastigheter.	
Södertälje kommun och Telge koncernen ska tillsammans aktivt arbeta för att öka medborgarnas och företagarnas kunskap och engagemang inom miljöfrågor.	

Miljönämndens ansvar

Mål	Enhet/indikator för uppföljning
Alla kommunens sjöar och vattendrag ska uppfylla EU: s vattendirektiv för god ekologisk status till år 2021. Inga sjöar eller vattendrag får försämrats.	Vattenförekomsternas status
Senast 2016 ska alla undermåliga enskilda avlopp i Stavbofjärdens tillrinningsområde vara åtgärdade och uppfylla krav om kretsloppsanpassning där det bedöms skäligt.	Antal undermåliga avlopp
Skyddad natur är värdefull för att säkerställa att djur och växter bevaras. Antal värdefulla naturområden som skyddas ska öka i kommunen.	Antal skyddade naturområden
Hävden på de värdefullaste ängs och hagmarkerna (klass A och B) ska bevaras.	Antal hävdade ängs och hagmarker
Senast 2016 ska samtliga skolor och förskolor med skolgårdar uppfylla kraven gällande buller. Detta för att trygga barnens miljö och möjlighet till inlärning.	Antal skolor och förskolor
Luften i Södertälje stadskärna ska förbättras. Dygnsmedelvärde av PM10 ska inte överstiga 35 mikrogram per m ³ luft mer än 35 ggr/år.	Dygnsmedelvärde och dagar
Det organiska insamlade avfallet ska öka med 5 procent per år till 2014.	Procent insamlat organiskt avfall
Åtgärder	
Senast 2013 ska en vattenplan som berör allt vatten i kommunen vara framtagen.	
Södertälje kommun ska stötta lokala grupper som vill bilda vattenråd runt sitt vattendrag.	
Färdigställa en VA-strategi för kommunen.	
Ta fram en gemensam lista för Telge Nät och Södertälje kommun med prioriterade områden där gemensamma lösningar för vatten och avlopp ska utarbetas.	
Senast 2012 ska ett naturreservat längs Moraåns dalgång vara bildat.	
Aktiviteter ska årligen genomföras för att uppmuntra medborgarna att vistas i naturen.	
Att säkerställa att den tätortsnära naturen även gynnar biologisk mångfald och hyser olika naturtyper.	
Inventering av hävdade ängs och hagmarker ska ske vart fjärde år med start 2012.	
För de skolor och förskolor som inte uppfyller kraven för bullerfria miljöer ska en tidsatt handlingsplan med åtgärder ha inkommit till miljönämnden senast den 31 december 2015.	
Senast år 2013 ska en ny dagvattenstrategi finnas med strategier för hur hantering av dagvatten ska lösas.	
Samarbetet mellan miljökontoret och Telge återvinning ska stärkas i syfte att öka andelen	

insamlat biologiskt avfall från storkök och restauranger.

Stadsbyggnadsnämndens ansvar

Mål	Enhet/indikator för uppföljning
Södertälje kommuns tätorter ska ha en fortsatt sammanhängande grönstruktur där gröna stråk och länkar binder samman grönområden. De av Regionplanekontoret utpekade gröna sambanden ska inte försvagas utan snarare stärkas.	De gröna sambandens status
Luften i Södertälje stadskärna ska förbättras. Dygnsmedelvärde av PM10 ska inte överstiga 35 mikrogram per m ³ luft mer än 35 ggr per år.	Dygnsmedelvärde och antal dagar
Södertälje kommun ska verka för att kollektivtrafiken i Södertälje i allt högre utsträckning drivs med el eller förnyelsebara bränslen. Antal resande i kollektivtrafiken ska öka med 20 % till 2016.	Procent resande i kollektivtrafiken
Bebyggelseområden med nybyggnation ska ha god tillgång till kollektivtrafik. God tillgång definieras som att den boende fågelvegen har mindre än 1,2 km till tåg, 600 m till regionbuss eller 400 m till stadsbuss/spårvagn.	Andel bebyggelseområden med nybyggnation som har god tillgång till kollektivtrafik.
Åtgärder	
Senast 2012 ska rutiner finnas för hur kunskaps- och planeringsunderlag inom natur- och kulturmiljö används vid all fysisk planering.	
Vid exploatering och andra större åtgärder i sammanhängande grönområden ska en konsekvensbeskrivning göras för att fastställa hur åtgärderna påverkar grönområdet och de gröna sambanden.	
En ny cykelplan ska fastställas där fysisk utveckling av cykelnätet ska framgå lika tydligt som hur intresset för cykling bland medborgarna ska öka.	
Utreda förutsättningarna för att använda planeringsverktyget <i>Grönytefaktorn</i> för kompensation för hårdgjorda ytor vid nybyggnation.	

Tekniska nämndens ansvar

Mål	Enhet/indikator för uppföljning
Södertälje kommuns tätorter ska ha en fortsatt sammanhängande grönstruktur där gröna stråk och länkar binder samman grönområden. De av Regionplanekontoret utpekade gröna sambanden ska inte försvagas utan snarare stärkas.	De gröna sambandens status
Södertälje kommuns skogar ska brukas och skötas så att mångfalden av värden och funktioner bevaras och utvecklas. Skogen ska ha höga och långsiktiga hållbara sociala, ekologiska och ekonomiska värden. Södertäljes skog ska vara certifierad enligt FSC senast 2016.	Certifiering ja/nej
Gång- och cykelbanor ska öka med 5 km per år i jämförelse med 2009 (detta mål finns även i klimatstrategi och energiplan).	Km gång- och cykelbanor
Luften i Södertälje stadskärna ska förbättras. Dygnsmedelvärde av PM10 ska inte överstiga 35	Dygnsmedelvärde och antal dagar

Södertälje kommun, Miljöprogram

mikrogram per m ³ luft mer än 35 ggr per år.	
Södertälje kommun ska verka för att kollektivtrafiken i Södertälje i allt högre utsträckning drivs med el eller förnyelsebara bränslen. Antal resande i kollektivtrafiken ska öka med 20 % till 2016.	Procent resande i kollektivtrafiken
Bebyggelseområden med nybyggnation ska ha god tillgång till kollektivtrafik. God tillgång definieras som att den boende fågelvägen har mindre än 1,2 km till tåg, 600 m till regionbuss eller 400 m till stadsbuss/spårvagn.	Andel bebyggelseområden med nybyggnation som har god tillgång till kollektivtrafik.
Södertälje kommun ska vara en ren och snygg kommun där invånarna känner sig trygga. Illegala dumpningsplatser ska upphöra och nedskräpningen minska. Till år 2015 ska nedskräpningen i centrala Södertälje minska med 50 % till högst 6,9 skräpföremål per 10 m ² .	Skräpföremål per 10 m ²
Åtgärder	
Vid exploatering och andra större åtgärder i sammanhängande grönområden ska en konsekvensbeskrivning göras för att fastställa hur åtgärderna påverkar grönområdet och de gröna sambanden.	
Senast 2012 ska rutiner finnas för hur kunskaps- och planeringsunderlag inom natur- och kulturmiljö används vid all fysisk planering.	
Aktiviteter ska årligen genomföras för att uppmuntra medborgarna att vistas i naturen.	
Att säkerställa att den tätortsnära naturen även gynnar biologisk mångfald och hyser olika naturtyper.	
En ny cykelplan ska fastställas där fysisk utveckling av cykelnätet ska framgå lika tydligt som hur intresset för cykling bland medborgarna ska öka.	
Utreda förutsättningarna för att använda planeringsverktyget <i>Grönytefaktorn</i> för kompensation för hårdgjorda ytor vid nybyggnation.	
Handlingsplan för ett hållbart transportsystem ska tas fram. Planen ska innehålla både infrastruktur- och påverkansåtgärder som är tids- och kostnadsuppskattade.	
Genom samarbeten med SL, Nobina och de större företagen i kommunen uppmuntra till användandet av kollektivtrafik.	
Senast år 2013 ska en ny dagvattenstrategi finnas med strategier för hur hantering av dagvatten ska lösas.	
En ny avfallsplan med tillhörande skräpplan ska tas fram innan 2013.	

Utbildningsnämndens ansvar

Mål	Enhet/indikator för uppföljning
År 2016 ska minst 50 % procent av kommunens livsmedelsinköp vara ekologiska	Andel, i procent, ekologiska livsmedelsinköp
Södertäljes skolor ska arbeta strukturerat med hållbar utveckling ur barns perspektiv. Innan 2016 ska alla Södertäljes skolor och förskolor vara certifierade enligt Grön Flagga eller bedriva likvärdigt arbete.	Antal certifierade skolor och förskolor
Senast 2016 ska samtliga skolor och förskolor med skolgårdar uppfylla kraven gällande buller. Detta för att trygga barnens miljö och möjlighet till inlärning.	Antal skolor och förskolor som uppfyller kraven

Södertälje kommun, Miljöprogram

Åtgärder
För att skapa samsyn i arbetet med ekologisk mat ska pedagoger i förskola/skola ta del av kökspersonalens erfarenheter och kunskaper.
Hållbar utveckling ska vara en självklar del i utbildningsplanen i skolan. Varje år ska ett nytt område inom hållbar utveckling prioriteras.
Utreda möjligheterna att utöka kommunens kreativa återvinningscenter ReMida.
För de skolor och förskolor som inte uppfyller kraven för bullerfria miljöer ska en tidsatt handlingsplan med åtgärder ha inkommit till miljönämnden senast den 31 december 2015.

Telges ansvar

Mål	Enhet/indikator för uppföljning
Södertälje kommun och Telge koncernen ska tillsammans aktivt arbeta för att öka medborgarnas och företagarnas kunskap och engagemang inom miljöfrågor.	Antal gemensamma åtgärder
Åtgärd	
Senast år 2013 ska alla anställda genomgå en interaktiv utbildning i hållbarhetsfrågor.	

Telge Bostäders ansvar

Åtgärd
Att säkerställa att den tätortsnära naturen även gynnar biologisk mångfald och hyser olika naturtyper.

Telge Fastigheters ansvar

Åtgärd
Att säkerställa att den tätortsnära naturen även gynnar biologisk mångfald och hyser olika naturtyper.

Telge Inköps ansvar

Mål	Enhet/indikator för uppföljning
Varor som upphandlas inom den kommunala organisationen ska genomgå uppföljning för att säkerställa att fastställd miljöhänsyn tagits i upphandlingsprocessen.	Andel varor där miljöhänsyn tagits och uppföljning gjorts.
Södertälje kommun ska verka för upphandlingssätt som gynnar lokalt odlade och lokalt producerade produkter.	Andel, i procent, lokalt odlade och lokalt producerade livsmedel
Åtgärder	
För en effektivare samordning av leveranser ska transporter om möjligt upphandlas separat och avtal ska ses över.	
En nulägesanalys av de miljökrav som ställs vid upphandling ska genomföras. Detta ska påbörjas inom de prioriterade områdena: fordon och transporter, livsmedel och fastigheter.	
Mål (i procent) ska sättas för att öka andelen miljökrav som ställs vid upphandlingen. Detta ska påbörjas inom de prioriterade områdena: fordon och transporter, livsmedel och fastigheter.	

Telge Näts ansvar

Åtgärd
Ta fram en gemensam lista för Telge Nät och Södertälje kommun med prioriterade områden där gemensamma lösningar för vatten och avlopp ska utarbetas

Telge Återvinnings ansvar

Mål	Enhet/indikator för uppföljning
Det organiska insamlade avfallet ska öka med 5 procent per år till 2014. (Målet kommer från "Klimatstrategi- och energiplan").	Andel insamlat organiskt avfall
Åtgärder	
Samarbetet mellan miljökontoret och Telge återvinning ska stärkas i syfte att öka andelen insamlat biologiskt avfall från storkök och restauranger.	
Utreda möjligheterna att utöka kommunens kreativa återvinningscenter ReMida.	